

Jaarplan 2020

Erfgoedpartners

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Vertegenwoordiging	5
Musea	6
Borgen en groen erfgoed	7
Molens	10
Orgels	12
Archeologie en publiek	13
Erfgoedbrede activiteiten en cursussen	14
Gemeenschappelijke Agenda en We the North	18
Interne organisatie	19
Risicoparagraaf	20
Begroting	21
Toelichting op de begroting	22

Inleiding

De stad en de provincie Groningen staan steeds beter op de nationale en internationale kaart. Dat komt niet alleen door een spraakmakende stad, maar zeker ook door een ambitieuze provincie die werk maakt van alle mogelijkheden die voorhanden zijn. Kennis, cultuur en landschap vormen daarbij het grootste kapitaal. Groningen is uniek en heeft een eigen stoere uitstraling waarbij mensen en organisaties vaak de aandacht trekken door authenticiteit. Er is veel mogelijk en er wordt veel samengewerkt vanuit één grote kracht die tevens ook de grote zwakte is: kleinschaligheid. Dit leidt tot een grote rijkdom aan culturele initiatieven en een grote inzet van de bevolking om erfgoed in stand te houden. Maar vanuit relatief kleine organisaties valt het niet mee om kennis op peil te houden, financiering te vinden en de verschillende doelgroepen te benaderen. Erfgoedpartners wil als provinciale steuninstelling steun bieden om ambities te realiseren. Dankzij onze ondersteuning kunnen ambitie en kleinschaligheid goed samengaan. Vanuit de opdracht van de Provincie Groningen werkt Erfgoedpartners aan drie strategische lijnen.

Lijn 1: Het verhaal van Groningen, waarbij Erfgoed en collecties in samenhang worden gepresenteerd

De komende jaren zal de grootste nadruk liggen op de digitalisering van collecties, omdat de digitale wereld steeds belangrijker wordt voor het bereiken van mensen. Zeker op het gebied van digitalisering is het belangrijk om op een eenduidige manier te werken zodat verschillende systemen en portals informatie uit kunnen wisselen. We werken samen binnen het Nationaal Netwerk Digitaal Erfgoed zodat bijvoorbeeld het Venetiaanse glas van het Vestingmuseum Oudeschans zichtbaar wordt in de nationale collectie naast objecten uit het Rijksmuseum. Ook vinden wij het belangrijk dat informatie en afbeeldingen zoveel mogelijk rechtenvrij beschikbaar zijn zodat collecties op veel verschillende manieren voor het publiek zichtbaar kunnen worden.

Foto: Anton Tiktak, Arte del Norte

Als steunpunt Digitaal Erfgoed, dat zowel door de provincie als door het nationale Netwerk Digitaal Erfgoed wordt gefinancierd, willen we culturele organisaties helpen bij het verwezenlijken van hun digitale ambities door cursussen aan te bieden en adviezen te geven over projectplannen en financiering. Uitgangspunt daarbij is dat digitalisering ten dienste staat van publieksbereik.

We werken samen met de stichting De Verhalen van Groningen om samen met de erfgoedinstellingen door Groningen belangrijke onderwerpen zichtbaar te maken. Erfgoedpartners heeft kennis van museale collecties en is op de hoogte van de deskundigheid die in de erfgoedinstellingen aanwezig is. Hiermee kunnen wij de gastconservatoren die worden aangesteld informeren en faciliteren.

Lijn 2: Sterke basis en ruimte voor vernieuwing

In de afgelopen jaren heeft Erfgoedpartners sterk ingezet op vernieuwende projecten. Hierboven is de digitalisering al genoemd. We hebben gekozen voor publieksgerichte digitalisering waarbij één object een deelcollectie van een museum representeert. Tekst en beeld zijn van hoge kwaliteit en vrij van rechten beschikbaar. Dit in tegenstelling tot een digitaliseringsproces waarbij zoveel mogelijk objecten op internet zichtbaar worden.

Voor de molens is met steun van de Hollandsche Molen en de Rijksdienst Cultureel Erfgoed afgelopen twee jaren een werkwijze ontwikkeld waarbij moleneigenaren meer betrokken raken bij de bouwgeschiedenis van hun eigen molens. Hierdoor kunnen er beter gefundeerde opdrachten gegeven worden voor grootonderhoud en restauraties. Deze manier van werken wordt ondersteund door een digitaliseringsproject rond het molenarchief dat Erfgoedpartners volgend jaar samen met de moleneigenaren gaat ontwikkelen.

Een dergelijk innovatief concept wordt ook voor de begraafplaatsen ontwikkeld samen met de steunpunten monumentenzorg in de drie noordelijke provincies. Ook hier worden eigenaren betrokken bij het onderzoeken en waarderen van het erfgoed dat zij beheren. Hierdoor zullen zij beter in staat zijn om beheer- en exploitatieplannen voor de toekomst te bedenken.

Lijn 5: Samenleven met cultuur

Als je in Groningen woont, leef je automatisch samen met cultuur. Maar door mijnbouwschade en de leegloop van het platteland staat de beleving hiervan onder druk. Binnen de Gemeenschappelijke Agenda wil Erfgoedpartners zich samen met de andere steuninstellingen sterk maken om de culturele voorzieningen in Groningen bereikbaar te houden voor inwoners van stad en provincie. Door de gemeentelijke herindeling worden gemeenten ook steeds meer partners in dit proces. Samen met gemeenten en provincie willen we werken aan een goed netwerk van culturele voorzieningen en een goede ondersteuning van de erfgoedinstellingen.

Vrijwilligers Groninger Dracht van de borg Verhildersum

Erfgoedpartners vindt het belangrijk dat mensen die zich met erfgoed verbonden voelen zoveel mogelijk worden ondersteund om dit erfgoed zelf in stand te houden of te presenteren. Wij bieden advies en ondersteuning op het gebied van deskundigheid, financiering en bestuur. Het is waardevol dat Groningen organisaties kent zoals de Stichting Oude Groninger Kerken, Het Groninger Landschap of het Groninger Monumentenfonds die het beheer van monumenten op zich kunnen nemen als het lokale draagvlak is weggefallen. Zolang dit niet het geval is, zijn wij er voorstander van dat het eigendom van monumenten en collecties zoveel mogelijk lokaal is belegd.

Vertegenwoordiging

Medewerkers van Erfgoedpartners wonen regelmatig (platform)bijeenkomsten in het land bij. Zo blijven ze op de hoogte van belangrijke ontwikkelingen die zij kunnen uitwisselen met erfgoedinstellingen in Groningen. Er zijn derhalve contacten met het STEK (Stichting Erfgoed Kennis) en het erfgoededucatie overleg. Erfgoedpartners is vertegenwoordigd in OPEN (Overleg Provinciale Erfgoedinstellingen Nederland) en LCM (Landelijk Contact voor Museumconsulenten). Ook leveren wij een lid voor de Raad van Advies van de Verhalen van Groningen.

Erfgoedpartners vertegenwoordigt de Groninger molenwereld twee keer per jaar in de Molenadviesraad van De Hollandsche Molen. Daarnaast wordt deelgenomen aan het Erfgoedberaad bij Libau, waar wordt gesproken over aardbevingsschade, herstel en herbesteding. Erfgoedpartners is vertegenwoordigd in de commissie herbesteding monumenten van Libau.

Musea

De provincie Groningen kent vooral kleine en middelgrote musea die voor een groot deel door enthousiaste vrijwilligers gerund worden. Deze medewerkers zorgen er bijvoorbeeld voor dat lokale geschiedenis en erfgoed toegankelijk is voor belangstellenden, van jong tot oud. Erfgoedpartners ondersteunt betaalde en vrijwillige medewerkers in het uitvoeren van hun taken, van behoud en beheer tot en met digitalisering.

Onze ondersteuning van musea is in te delen in twee aandachtsgebieden: behoud en beheer, en publiek. De twee vullen elkaar aan. Om het publiek iets te kunnen laten zien, is het belangrijk dat collecties goed beheerd en gerestaureerd worden. Aan de andere kant heeft dat bewaren alleen zin als mensen de collectie ook kunnen zien en ervaren.

Platforms

Voor medewerkers van musea organiseren wij twee verschillende platforms. Tijdens deze platforms kunnen medewerkers van verschillende musea elkaar ontmoeten, netwerken en ervaringen uitwisselen. Het **platform Directeuren** is een goede plek om te overleggen over beleidsontwikkeling en strategie. Hiervoor nodigen wij de museumdirecteuren/coördinatoren uit met een betaalde aanstelling. Het platform komt twee keer per jaar bijeen en vindt doorgaans plaats bij een van de deelnemende musea.

Bij het **platform Collecties** staan collectiebeleid, de bijbehorende problematiek en de digitalisering van collecties vaak centraal. Het behoud en beheer van collecties is voor musea een belangrijke taak, die vaak niet genoeg aandacht krijgt omdat ook de publiekscant veel aandacht vraagt. Dit is niet alleen voor kleine musea relevant, maar ook voor grotere musea. Dit platform vindt twee keer per jaar plaats, één keer als vergaderbijeenkomst op locatie en één keer per jaar in de vorm van een werkbezoek. Dit werkbezoek is een nieuwe uitwerking van het voorheen jaarlijks georganiseerde Kijkje in de keuken.

Advisering

Regelmatig benaderen musea Erfgoedpartners met vragen. Veel vragen kunnen direct beantwoord worden. Waar nodig verwijzen we door naar informatie die al digitaal beschikbaar is, of naar andere instellingen waar kennis en ervaring over het betreffende onderwerp aanwezig is. Soms is een uitgebreider adviestraject nodig of is er een calamiteit die meer aandacht vraagt. Dankzij onze jarenlange ervaring kunnen wij instellingen persoonlijk begeleiden, bijvoorbeeld op het gebied van interne organisatie of het aanvragen van subsidies. Ook bij praktische zaken, zoals schade aan objecten, geven onze consulenten advies.

Digitaal Museum

Het project Digitaal Museum heeft geleid tot de website www.collectiegroningen.nl die in 2018 feestelijk werd gelanceerd. Dit project is een samenwerkingsproject tussen alle musea en collectie behorende instellingen in Groningen. In dit digitale museum worden de collecties van de Groningse musea zichtbaar. Zo weet het publiek wat er allemaal in de musea te vinden is, en welke verhalen er achter de objecten zitten.

De eerste fase van het Digitaal Museum waarin alle musea een top 10 aan objecten konden laten digitaliseren heeft in 2018 een vervolg gekregen. In de tweede fase werden nog eens 250 objecten gedigitaliseerd. Deze werden echter niet uitgezocht per instelling, maar op hun belang binnen de geschiedenis en cultuur van de provincie Groningen. Kortom, in fase twee werden de eventuele hiaten in de Collectie Groningen opgevuld zodat de website een goede afspiegeling is van de provincie.

Fase een en twee leveren een mooie website op, waarop bezoekers een goede en toegankelijke impressie krijgen van Groningen en wat er in Groningen te vinden is. Maar digitalisering is meer dan het maken van een website. Ook op het gebied van onder andere infrastructuur, collectieregistratie, behoud en beheer, publiek, bedrijfsvoering en financiën kunnen instellingen digitale hulpmiddelen inzetten. De inzet hiervan is niet alleen efficiënt, maar vooral ook noodzakelijk omdat steeds meer communicatie digitaal verloopt. In fase drie van het Digitaal Museum, van start gegaan eind 2018, gaan culturele instellingen daarom investeren in hun digitale kennis.

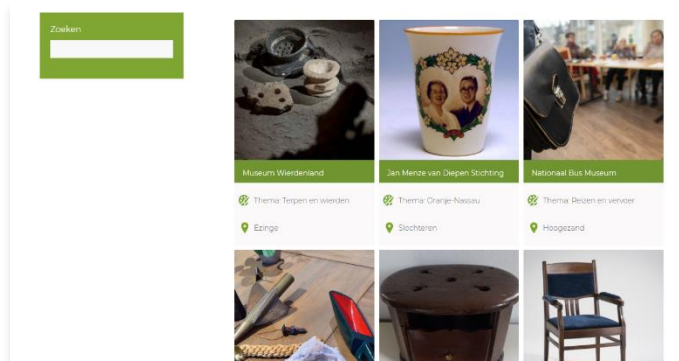
In 2018 is voor culturele instellingen een 'starterskit' ontwikkeld, waarbij zij aan de hand van een scan en een advies op maat een plan kunnen opstellen over de manier waarop zij digitalisering in willen zetten voor meer publieksbereik. In 2019 heeft Erfgoedpartners de opdracht aanvaard van het Netwerk Digitaal Erfgoed om een steunpunt digitalisering in te richten met een digitaliseringscoach.

In overleg met de provincie heeft Erfgoedpartners een plan opgesteld om de provinciale en de landelijke opdracht op het gebied van digitalisering te verbinden. Komende maand wordt het plan voorgelegd aan de Gedeputeerde. In ieder geval zal er een cursusprogramma worden ontwikkeld met ruime aandacht voor digitale toepassingen, van collectieregistratie tot sociale media.

Reizend Erfgoed

Reizend Erfgoed is een activiteit waarin een museum – of andere erfgoedinstelling – op bezoek gaat bij oudere bewoners van een zorginstelling. Musea bereiken zo een nieuw publiek en krijgen de kans om objecten te tonen die normaal verborgen blijven in het depot. Ook beantwoordt deze activiteit aan de vraag in de zorg naar laagdrempelige culturele activiteiten voor hun bewoners en interactie met de buitenwereld.

Het voornaamste doel van Reizend Erfgoed is om de ouderen te laten kennismaken met erfgoedobjecten en de verhalen daarover. De museummedewerker neemt objecten mee uit de museumcollectie die de bewoners mogen vasthouden en doorgeven. Zo worden alle zintuigen gestimuleerd, komen herinneringen en emoties bovendrijven en raken de mensen met elkaar aan de praat.

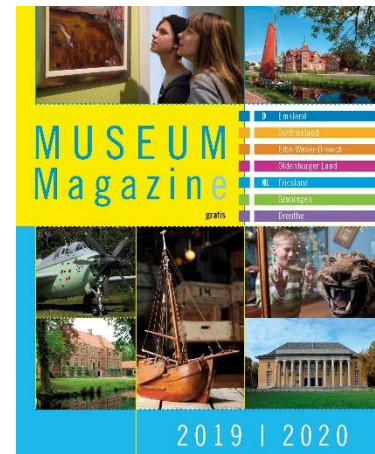
In 2019 hebben wij een project afgerond dat tot doel had Reizend Erfgoed op eigen benen te laten staan, zonder projectgelden. In nauwe samenwerking met een tiental zorginstellingen en musea in de provincie Groningen hebben wij een aantal hulpmiddelen ontwikkeld waarmee erfgoed- en zorginstellingen zelf Reizend Erfgoedbijeenkomsten kunnen organiseren. Zo kunnen zorginstellingen via een website rechtstreeks boekingen doen bij de deelnemende erfgoedinstellingen, is online uitgebreide informatie over Reizend Erfgoed beschikbaar zoals een draaiboek voor de voorbereiding en uitvoering van een activiteit, en is er een informatieve mini-documentaire gemaakt door Liefke Knol die in een notendop de essentie van Reizend Erfgoed toont.

In het begin van 2020 evalueren we deze aanpak. We streven zowel naar een toename van het aanbod als een toename van het aantal boekingen door zorginstellingen. Zie voor de aantallen onze kengetallen.

Museummagazine

Het Museummagazine voor Noord-Nederland en Noord-Duitsland is al jaren een gewaardeerd product. Het biedt een alfabetisch overzicht van vrijwel alle musea in de zeven deelnemende regio's (Friesland, Drenthe, Groningen, Ostfriesland, Oldenburgerland, Stade en Emsland) en is tweetalig. Voor 2020 wordt weer een nieuwe uitgave voorbereid. Het magazine wordt verspreid over musea, VVV-punten, campings en andere toeristische plekken.

Voor het samenstellen van het Museummagazine werkt Erfgoedpartners samen met organisaties in Noord-Nederland en Noord-Duitsland. De afgelopen jaren was Erfgoedpartners verantwoordelijk voor de coördinatie. Ook in 2020 nemen wij de coördinatie op ons.

Maand van de Geschiedenis

Erfgoedpartners is in de provincie Groningen contactpersoon voor de landelijke organisatie van de Maand van de Geschiedenis.

Behoeftedonderzoek

Naast de platforms voor musea, de cursussen en andere contactmomenten bezoeken wij, net als de twee voorgaande jaren, een aantal aangesloten musea om te bespreken wat er precies bij hen speelt, wat loopt goed en waar ervaart men knelpunten en waar kunnen wij hen daarbij (nog beter) ondersteunen? Tijdens de gesprekken komt bijvoorbeeld het cursusaanbod ter sprake; voldoen de opzet en onderwerpen aan de behoefte van de musea?

Borgen en groen erfgoed

Groen erfgoed is een relatief nieuw erfgoedterrein en heeft raakvlakken met de borgen, waar we al langer als steuninstelling actief zijn. In 2019 heeft de provincie zich met een vertegenwoordiging uit het werkveld – waaronder Erfgoedpartners – georiënteerd op dit nieuwe werkterrein en de mogelijke ontwikkeling van relevant provinciaal beleid. In 2020 zullen wij in aansluiting daarop – en in aanloop naar de nieuwe cultuurnota – verder onderzoeken welke rol ons op dit gebied past.

Borgen

Het platform borgen wordt twee keer per jaar georganiseerd op locatie bij een van de borgen. Voor dit platform nodigen wij de eigenaren uit van de zestien borgen in de provincie Groningen. Ook de Havezathe Mensinge (Noord-Drenthe) neemt deel aan dit platform. Er bestaan grote verschillen tussen de borgen en de functies die ze tegenwoordig bezitten. Naast de vier museale borgen, zijn er borgen met een restaurant en/of woonfunctie. Tijdens het platform wisselen de borgeigenaren informatie en kennis uit en is er gelegenheid om ideeën te bespreken over bijvoorbeeld samenwerking of publieksbereik.

Noordergraf

Het project Noordergraf heeft als doel het behoud en beheer van kerkhoven en begraafplaatsen te stimuleren en verbeteren. Er wordt steeds minder begraven, waardoor het beheer van begraafplaatsen duurder wordt. Dit leidt tot vragen over het behoud en beheer van begraafplaatsen. Moet alles worden bewaard en onderhouden? Kun je begraafplaatsen herbestemmen? Hoe kun je begraafplaatsen toeristisch aantrekkelijk maken? Welke keuzes kunnen er het beste gemaakt worden om deze plaatsen te behouden, en mensen er meer bij te betrekken? In dit project werkt Erfgoedpartners samen met de Rijksuniversiteit Groningen en de steunpunten voor monumentenzorg van Drenthe, Friesland en Groningen.

Noordelijke Lustwarande

De Noordelijke Lustwarande is een netwerk van historische parken en landgoederen in Noord-Nederland en Noord-West-Duitsland. Het is opgezet om het groene erfgoed in deze regio's gezamenlijk te promoten en om onderling kennis uit te wisselen. In 2018 was Erfgoedpartners als penvoerder betrokken bij het opzetten van dit netwerk. Op projectbasis verloopt de samenwerking tussen alle betrokkenen goed. Om in de opzet van de Noordelijke Lustwarande te voorzien is het belangrijk om ook de structurele samenwerking goed op de rails te zetten. Ons voornemen is de Noordelijke Lustwarande hierover – net als in 2019 – op verzoek van advies te dienen.

Groen Erfgoedcafé

Het Groene Erfgoedcafé is een vervolg op de tuincafés die zijn georganiseerd binnen het project Borgen en Tuinen (2016/2017). De Erfgoedcafés zijn gericht op de verschillende vormen van (groen) erfgoed in de provincie. Deze dagen worden erg gewaardeerd door de bezoekers. Samen met de Groningse afdelingen van de organisaties Erfgoedvereniging Heemschut, Het Tuinpad Op, de Nederlandse Tuinenstichting en de Boerderijenstichting organiseren we ook in 2020 een Erfgoedcafé.

Foto: Anton Tiktak, Arte del Norte

Molens

Molens zijn een belangrijk onderdeel van het Groninger landschap en onderdeel van de rijke Groninger cultuurhistorie. Het merendeel van de molens in de provincie staat er goed bij en wordt goed onderhouden. Dankzij de inzet van vrijwillige molenaars en molengidsen kunnen de molens draaien en onderhouden worden, kunnen mensen de molen bezoeken, en worden er activiteiten rondom de molen georganiseerd. De leerlingen van basisscholen kunnen in het kader van erfgoededucatie een molen bezoeken. De historische molens spelen een belangrijke rol in het maatschappelijke domein van een dorp. Ze verbinden mensen met elkaar en met hun omgeving.

Molens in stedelijk gebied kunnen te maken krijgen met te weinig windvang.

Advisering

Waar een molen niet kan draaien, bijvoorbeeld door een slechte biotoop met weinig windvang, kunnen eigenaren bij Erfgoedpartners terecht voor advies. Ook op andere terreinen adviseren we moleneigenaren.

Platforms

De 23 moleneigenaren ontmoeten elkaar twee keer per jaar op het platform dat Erfgoedpartners organiseert. Alle moleneigenaren worden uitgenodigd: regionale molenstichtingen, gemeenten en privé-eigenaren. Met name de regionale molenstichtingen zijn actief aanwezig op de platforms, gemeenten staan meer op afstand. Op de platforms wordt onder andere gesproken over beleid en financiering/subsidieregelingen. Ook lopende projecten komen aan bod.

De technisch adviseurs van de molenstichtingen ontmoeten elkaar op het platform Onderhoud Molens. Bij dit platform worden onderhoud en restauratievraagstukken besproken. Erfgoedpartners organiseert dit platform twee keer per jaar.

Molenwebsite

Er is een nieuwe website in voorbereiding waarop alle Groninger molens gepresenteerd zullen worden. Deze website wordt ook gebruikt om het Molenarchief verder te ontsluiten voor publiek. Dit archief ligt grotendeels in de Groninger Archieven, en deels in het pand van Erfgoedpartners. Een deel ervan is reeds gedigitaliseerd, maar het laatste deel wordt op de nieuwe website verder zichtbaar gemaakt. In 2020 wordt de website gelanceerd.

Groninger Molenweekend

Tijdens het Groninger Molenweekend in het tweede weekend van juni kan iedereen kennismaken met de Groninger molens. Molenaars en molengidsen zorgen ervoor dat molens zoveel mogelijk open zijn en draaien, en dat er activiteiten georganiseerd worden. Ook in 2019 zal Erfgoedpartners dit evenement en de publiciteit eromheen coördineren.

Voorafgaand aan het molenweekend organiseren wij een vrijwilligersavond voor bestuurders, molenaars en molengidsen. Voor deze bijeenkomst wordt een actuele spreker uitgenodigd en krijgen de deelnemers mogelijkheid tot netwerken.

Zelfzwichter

Het molenblad Zelfzwichter verschijnt al meer dan twintig jaar en is geëvolueerd van een eenvoudig verenigingsblad in zwart-wit tot een professioneel tijdschrift. Ofschoon er de laatste jaren is ingezet op publieksverbreding met toegankelijke artikelen over Groninger molens, neemt het aantal abonnees al jaren gestaag af door bijvoorbeeld overlijden. Erfgoedpartners beraadt zich op de toekomst van het blad. In de afgelopen jaren is geëxperimenteerd met een mix van digitale en papieren edities.

Orgels

In de afgelopen jaren heeft Erfgoedpartners in nauw overleg met de Stichting Groningen Orgelstad kunnen groeien als steuninstelling voor de orgels, met tot nu toe de Orgelzomer 2019 als fraai hoogtepunt. Vrijwel alle orgels in de stad Groningen zijn in goede staat, in de provincie geldt dit voor ongeveer driekwart van de orgels. Er is veel kennis over restauraties en onderhoud. Ook zijn er veel actieve orgelcommissies die regelmatig concerten organiseren. Het publiek voor orgels blijft echter beperkt tot een groep liefhebbers. Belangrijk speerpunt voor Erfgoedpartners is dan ook om het orgel als breed inzetbaar instrument bij een nieuw publiek te introduceren.

In 2019 zijn belangrijke pijlers van het orgelsteunpunt gerealiseerd zoals het blad Klankjuweel met alle orgelconcerten in Groningen en Ost-Friesland, een toeristische orgelgids met alle belangrijke orgels van Groningen en Noord-Duitsland en een educatietraject voor de basisschool. Deze producten worden ook in 2020 aangeboden.

Platform

Voor het platform Orgel en Publiek worden alle orgelcommissies, de Stichting Groningen Orgelland en de Stichting Groningen Orgelstad uitgenodigd. Doel is om samen te werken – onderling, en met andere organisaties op het gebied van erfgoed en toerisme – aan initiatieven om het publieksbereik van de orgels te verbreden. Regelmatig worden potentiële samenwerkingspartners voor het platform uitgenodigd, zoals de Verhalen van Groningen en de SOGK.

Orgelkalender

In mei 2017 verscheen voor het eerst de digitale Orgelkalender. Tijdens het orgelseizoen (april-oktober) een tweemaandelijks publicatie, buiten deze maanden verschijnt de Orgelkalender eens per maand. De Orgelkalender geeft een overzicht van geplande orgelconcerten in Groningen en het aangrenzende Duitse gebied. Aanvullend hierop worden geregeld mensen uit de Groningse en Noord-Duitse orgelwereld geïnterviewd. Het bereik voor de orgelconcerten ligt nog een stuk hoger doordat ze ook op www.visitgroningen.nl worden geplaatst.

Klankjuweel

Het (deels) tweetalige tijdschrift Klankjuweel verscheen voor het eerst in 2019 en is de opvolger van de Groninger Orgelagenda die oorspronkelijk door de Stichting Groningen Orgelland werd uitgegeven. Het gratis tijdschrift wordt in Groningen en Noord-Duitsland verspreid. Naast de gebruikelijke informatie over de geplande concerten bevat het achtergrondartikelen en interviews uit de Groningse en Noord-Duitse orgelwereld. Voor dit laatste wordt samengewerkt met het Organeum in Weener. We zoeken naar manieren om de samenwerking met Duitsland uit te breiden.

Archeologie en publiek

Via het platform Archeologie en publiek werkt Erfgoedpartners aan het ondersteunen van instellingen bij het bereiken van een groter publiek voor archeologie. Dit platform wordt goed bezocht door diverse partijen, van RUG tot collectie beherende instellingen. We organiseren het platform minimaal twee keer per jaar.

Tijdens het platform wisselen de deelnemers kennis en ervaring uit, en brengen elkaar op de hoogte van de activiteiten van hun organisaties. Ook komen ideeën aan bod voor samenwerkingen om meer of ander publiek bij archeologie te betrekken of er wordt een spreker uitgenodigd over een specifiek onderwerp.

Lezingenserie

Een van de ideeën uit het platform Archeologie en publiek resulteerde in 2017 in een lezingenserie. De lezingenreeks werd ook in 2019 goed bezocht door een enthousiast en geïnteresseerd publiek. De deelnemende instellingen waren enthousiast over de gecoördineerde aanpak en communicatie. Ook in het najaar/winter van 2020/2021 zullen we een serie van minimaal drie lezingen organiseren.

Foto: Anton Tiktak, Arte del Norte

Digitalisering

In 2019 zijn we na rijp beraad afgestapt van het aanvankelijke plan voor een publiekswaarsite voor archeologie en landschap. Het risico dat de inhoudelijke continuïteit van zo'n website niet kon worden gewaarborgd was te groot. In 2020 onderzoeken wij geschikte manieren om (informatie over) archeologie digitaal voor het publiek te ontsluiten, in aanvulling op het digitaal museum. Met de RUG onderzoeken wij hoe wij in 2020 studenten van de master Archeologie hierbij kunnen betrekken.

Erfgoedbrede activiteiten en cursussen

Digitalisering

In 2018 is voor culturele instellingen een 'starterskit' ontwikkeld, waarbij zij aan de hand van een scan en een advies op maat een plan kunnen opstellen over de manier waarop zij digitalisering in willen zetten voor meer publieksbereik. In 2019 heeft Erfgoedpartners de opdracht aanvaard van het Netwerk Digitaal Erfgoed om een steunpunt digitalisering in te richten met een digitaliseringscoach.

In overleg met de provincie heeft Erfgoedpartners een plan opgesteld om de provinciale en de landelijke opdracht op het gebied van digitalisering te verbinden. Komende maand wordt het plan voorgelegd aan de Gedeputeerde. In ieder geval zal er een cursusprogramma worden ontwikkeld met ruime aandacht voor digitale toepassingen, van collectieregistratie tot sociale media.

Cursussen

Om (vrijwillige) medewerkers van musea en andere instellingen te ondersteunen, organiseert Erfgoedpartners cursussen over diverse onderwerpen. Er wordt elk jaar een open uitnodiging met het cursusaanbod aan alle instellingen verstuurd. Vervolgens worden cursussen georganiseerd op basis van de vraag van instellingen. Deze vraag kan ook buiten het standaardaanbod liggen. De inhoud en vorm van cursussen wordt afgestemd met instellingen: een cursus kan in-company georganiseerd worden, voor medewerkers van één instelling, of bij Erfgoedpartners in huis voor medewerkers van verschillende instellingen.

De cursussen die wij aanbieden zijn basiscursussen voor alle facetten van het werken in erfgoedinstellingen: van een cursus vrijwilligersmanagement tot een introductiecursus voor nieuwe bestuursleden, en van het hanteren van objecten tot het rondleiden van kinderen.

Met ingang van 2020 gaan we voor de efficiënte planning een aantal cursussen en doelgroepen combineren. Zo gaan we de cursus erfgoeddocent en de molengidscursus weer organiseren, maar in een vernieuwde opzet, waarbij we modules maken. Het werken met modules geeft ons de mogelijkheid een aantal onderdelen van de molengidscursus en de erfgoeddocentcursus open te stellen voor cursisten die uit andere erfgoedinstellingen komen. Zo kunnen we erfgoedbreed meer mensen bedienen en is het financieel rendement hoger.

In het cursusaanbod is er speciale aandacht voor digitalisering. Zo wordt op 14 februari een symposium georganiseerd, dat draait om vijf workshops die erfgoedprofessionals bijspijkeren op het gebied van digitale ontwikkelingen. Daarnaast verzorgen we in 2020 twee cursussen voor collectiebeherende instellingen op het gebied van collectieregistratie. Een deel van onze cursussen is vooral gericht op musea, de andere cursussen bieden wij aan alle Groninger erfgoedinstellingen aan, van orgel tot molen en museum.

Cursussen voor gevorderden worden vaak landelijk aangeboden via de Museumvereniging en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Wij nemen als lid van het Landelijk Contact van Museumconsulenten deel aan een inventarisatie en nieuwe invulling van het landelijke cursusaanbod. Er is een ontwikkeling naar kortere cursussen en workshops met minder contacturen, en meer digitale overdracht. We kijken waar onze cursussen zich onderscheiden van informatie die al digitaal beschikbaar is, en hoe we zelf digitaal meer aan kunnen bieden. Ons team collectie

onderzoekt hoe we via onze website praktische informatie beschikbaar kunnen stellen, bijvoorbeeld in de vorm van filmpjes.

Kijkje in de Keuken/werkbezoek

Erfgoedpartners organiseert minimaal eens per jaar Kijkje in de Keuken. Dit is een bijeenkomst van een dag waarbij de deelnemers een 'kijkje in de keuken' krijgen bij een collega-instelling. Ook zijn er lezingen over een thema dat op dat moment speelt, bijvoorbeeld op het gebied van behoud en beheer, publiek of digitalisering, en is er ruimte voor ontmoeting en netwerken. Ook platforms worden regelmatig in de vorm van een werkbezoek georganiseerd.

Van Erfgoed aan Tafel naar Talent aan Tafel

Binnen de Gemeenschappelijke Agenda is enthousiasme over de verbreding van het concept van onze succesvolle en beproefde activiteit Erfgoed aan Tafel. Daarin gaf een erfgoeddeskundige een lezing en kreeg het publiek de gelegenheid om tijdens de aansluitende maaltijd met elkaar en met de spreker(s) verder van gedachten te wisselen. In de nieuwe opzet krijgt cultureel onderzoekstalent een podium voor het presenteren van nieuwe inzichten en onderzoeksresultaten aan geïnteresseerde professionals uit de culturele sector en andere geïnteresseerden. Half oktober 2019 vindt de eerste Talent aan Tafel plaats, een samenwerking tussen K&C en Erfgoedpartners. In 2020 gaan wij in samenwerking met de Gemeenschappelijke Agenda het concept verder vormgeven en uitvoeren.

Erfgoededucatie

Erfgoedpartners werkt op het gebied van erfgoededucatie volgens de uitgangspunten van Cultuur in de Spiegel waarbij het kind centraal staat. We gaan niet uit van een vooropgestelde canon of geschiedenisles, maar nemen de ontdekking van erfgoed in de omgeving van het kind als basis. Alle kinderen van groep 1 tot en met 8 worden uitgedaagd om de eigen omgeving te onderzoeken en ontdekken. Deze manier van werken is uniek in Nederland. Scholen in stad en provincie Groningen kunnen zich via de website van Erfgoedpartners intekenen op erfgoededucatieprojecten in de buurt van de school. Deze projecten zijn lesstof vervangend en ontwikkeld in overleg met de scholen. Om nog meer kinderen te bereiken zullen we meer promotie richting de scholen en de instellingen inzetten, onder meer door middel van een flyer/brochure rondom de erfgoededucatie.

Aanbod erfgoededucatie

In de afgelopen jaren zijn er erfgoededucatietrajecten ontwikkeld voor vijftien verschillende gemeenten. Binnen deze trajecten leren kinderen hun omgeving, groep voor groep, beter kennen door middel van bezoeken, workshops, presentaties op locatie en verwerkingsopdrachten. Voor elke groep van de basisschool zijn projecten ontwikkeld samen met lokale erfgoedinstellingen. Eerder werden deze trajecten in hun geheel en per gemeente aangeboden. Om scholen meer keuzevrijheid te geven, hebben wij ervoor gekozen om de projecten los aan te bieden in de vernieuwde webshop op onze website. Scholen kunnen hun eigen traject samenstellen op basis van hun wensen. Erfgoedpartners ondersteunt en evalueert de projecten in samenwerking met K&C. Er wordt bijvoorbeeld onderzocht of er per regio voldoende aanbod is en hoe eventuele gaten opgevuld kunnen worden. Dat kan door nieuwe projecten te ontwikkelen of bestaande projecten aan te passen.

In 2020 zal onder meer, in samenwerking met K&C en de scholen, gekeken worden naar de ontwikkeling van een traject voor de regio Westerwolde. De al bestaande projecten uit het traject van de oude gemeente Bellingwedde zullen hierin meegenomen worden. Daarnaast wordt onderzocht welke nieuwe projecten hieraan toegevoegd kunnen worden. Ook zal vanaf 2020 samen met K&C gekeken gaan worden naar de projecten in de regio's Stadskanaal, Midden-Groningen (i.s.m. cultuurcoaches) en Delfzijl/Loppersum (i.s.m. IVAK).

Culturele ondernemers die educatieprojecten willen ontwikkelen op vraag van een of meerdere scholen kunnen hiervoor een financiële bijdrage aanvragen bij CMK Groningen. Erfgoedpartners ondersteunt erfgoedinstellingen bij het ontwikkelen van deze producten voor het primair onderwijs. Hierbij worden erfgoeddocenten ingezet.

Erfgoedpartners stimuleert erfgoedinstellingen samen te werken met andere sectoren, zoals toerisme en landschap. Binnen de erfgoededucatie werken erfgoedinstellingen uit verschillende sectoren samen met het onderwijs.

Culturele Mobiliteit

Het door K&C en het Groninger Museum geïnitieerde project Culturele Mobiliteit helpt scholen aan betaalbaar vervoer met de Kunstbus naar het Groninger Museum of met de Erfgoedbus naar een aantal erfgoedbestemmingen in de provincie. Daar nemen de leerlingen deel aan een kwalitatief goed educatieprogramma. Erfgoedpartners is op verzoek van K&C en het Groninger Museum betrokken bij de organisatie van Culturele Mobiliteit. Ook zitten wij samen met hen en de deelnemende erfgoedinstellingen in de stuurgroep Culturele Mobiliteit en nemen we deel aan de klankbordgroep voor het onderwijs.

Oktober Kindermaand

Ook in 2020 zal Erfgoedpartners het concept Oktober Kindermaand in de provincie Groningen organiseren. Tijdens Oktober Kindermaand kunnen kinderen en hun (groot)ouders kennismaken met het brede culturele aanbod dat er in Groningen te vinden is. Erfgoedpartners voert de regie en stemt de strategie af met de provincie Drenthe. We willen graag dat zoveel mogelijk verschillende instellingen meedoen, niet alleen erfgoedinstellingen. Om dat te realiseren worden instellingen actief benaderd. We willen verbinding zoeken met andere partijen en ons netwerk vergroten. Zo wordt er samengewerkt met K&C, Biblionet en Vrijdag. Oktober Kindermaand zal in 2020 opnieuw vroegtijdig voorbereid gaan worden, aangezien dit in 2019 goed uitpakte. Aan Oktober Kindermaand kunnen heel diverse culturele instellingen deelnemen, wat ook ruimte geeft voor erfgoedbrede samenwerking. We willen de kwaliteit van het aanbod van Oktobermaand Kindermaand verbeteren door samenwerking tussen instellingen te stimuleren.

Oktober Kindermaand wordt traditiegetrouw afgetrapt met de burgemeestersactie in september. In elke gemeente bezoekt een burgemeester een basisschool waarbij een speciaal geschreven volksverhaal wordt voorgelezen, de leerlingen vragen kunnen stellen en de promotiematerialen van Oktober Kindermaand worden uitgedeeld. In 2019 hebben de gemeentes voor het eerst zelf een datum en school gekozen en het voorleesmoment zelf georganiseerd. Dit is bijzonder goed bevallen en zal in 2020 opnieuw op deze manier wordt opgezet.

In 2020 zal ook de samenwerking met de voedselbanken worden doorgezet, waarbij vrijkaarten voor volwassenen worden uitgedeeld aan de aangesloten gezinnen. Met deze vrijkaarten kan per gezin een ouder/begeleider gratis mee met de kinderen naar een Oktober Kindermaand activiteit. Deze actie wordt zowel in Drenthe als in Groningen uitgevoerd.

Platform Educatie en Publiek

Het platform educatie is in 2019 opgegaan in het nieuwe Platform Educatie en Publiek. Dit geeft ruimte om naast educatie ook andere aspecten van publieksbeleid aan bod te laten komen. Collega's

van verschillende instellingen kunnen hier kennis en ervaring uitwisselen, en op de hoogte blijven van ontwikkelingen. Het nieuwe Platform Educatie en Publiek wordt één à twee keer per jaar georganiseerd. In 2018 zijn we begonnen met het organiseren van werkbezoeken bij leden van het platform, in 2018 resulteerde dit in een zeer goed bezocht bezoek aan Klooster Ter Apel en in 2019 aan de Folkingestraat Synagoge. Ook in 2020 wordt in ieder geval één werkbezoek georganiseerd.

Activiteitendatabase

We breiden de samenwerking met Marketing Groningen en De Verhalen van Groningen verder uit. Hierbij hoort het op een andere manier aanbieden van informatie en het op elkaar toespitsen van diverse sites. Een gemeenschappelijke database vergemakkelijkt het invoeren en plaatsen van informatie op websites van de verschillende organisaties. Daarom gaat bijvoorbeeld de Orgelkalender werken via visitgroningen.nl van Marketing Groningen.

Erfgoed inzicht

Het digitale tijdschrift Erfgoed inzicht wordt gemaakt voor (vrijwillige) medewerkers in de erfgoedsector en voor iedereen die in het Groninger erfgoed geïnteresseerd is. Het verschijnt al ruim vijftien jaar en is inmiddels een gevestigde naam onder de Groningse erfgoedinstellingen. Er verschijnen ieder jaar vier nummers van 20 à 24 pagina's met artikelen rond een door de redactie vastgesteld thema. Het tijdschrift werd professioneel vormgegeven en professionele fotografen verleenden geregeld hun medewerking.

In 2020 worden enkele wijzigingen doorgevoerd om het tijdschrift nog aantrekkelijker te maken voor onze abonnees. Erfgoed inzicht wordt een maandelijkse korte uitgave van hooguit twee artikelen, die daarna kunnen worden gepubliceerd op de website collectiegroningen.nl bij de betreffende erfgoedinstelling.

Erfgoedloper

Door middel van onze digitale nieuwsbrief Erfgoedloper worden erfgoedinstellingen en andere belangstellenden op de hoogte gehouden van de werkzaamheden en projecten van Erfgoedpartners. Ook is dit een goed medium om landelijke bijeenkomsten en ontwikkelingen onder de aandacht te brengen. Via onze nieuwsbrief informeren wij ook over subsidieregelingen van de provincie en andere subsidieregelingen die voor onze achterban interessant zijn. We hebben veel ervaring met het doen van subsidieaanvragen en zetten die in om instellingen te ondersteunen bij het opstellen van een projectplan en subsidieaanvraag. Erfgoedloper verschijnt in principe twee keer per maand.

Gemeenschappelijke Agenda

In opdracht van de Provincie Groningen vervult Erfgoedpartners een voortrekkersrol wat betreft de Gemeenschappelijke Agenda van de steuninstellingen en De Verhalen van Groningen. In 2017 en 2018 is een hecht netwerk van de steuninstellingen en De Verhalen van Groningen ontstaan door afstemming binnen maandelijkse bijeenkomsten. Dit heeft geleid tot een steeds sterker collegiaal overleg waarbinnen gezamenlijk activiteiten worden ondernomen. Maandelijks vindt afstemming plaats door een overleg van directeuren die ervaringen en actuele thema's bespreken. Komend jaar wordt een begin gemaakt met een gezamenlijk cursusprogramma en met samenwerking over provinciale jaarthema's.

We the North

Binnen We the North kunnen wij aanknopingspunten vinden om op een vernieuwende manier over de provinciegrenzen heen plannen te ontwikkelen. Omdat wij met verschillende projecten als noordelijke provincies samenwerken, houdt Erfgoedpartners goed voeling met de ontwikkelingen van We the North.

Interne organisatie

Erfgoedpartners is een groeiende organisatie met een klein vast personeelsbestand. We vinden het belangrijk dat wij werkzaamheden uitvoeren die een toegevoegde waarde hebben, die niet uitgevoerd kunnen worden door andere organisaties. Hoewel dit per project kan veranderen, heeft Erfgoedpartners vaak de rol van penvoerder en/of initiator van samenwerkingsprojecten; adviseur voor subsidies, onderhoud van collecties en molens; aanspreekpunt voor landelijke organisaties, overheden en fondsen.

Binnen het beschikbare budget is het een lastige opgave om vooral de deskundigheid op uitvoeringstaken, bijvoorbeeld collectiebeheer, en op strategie te verankeren. Beide specialismes zijn vaak niet in één persoon verenigd. Erfgoedinstellingen doen vaker een beroep op uitvoerende expertise, waar overheden en fondsen vooral een beroep doen op strategische kennis. Binnen het nu beschikbare budget is het niet mogelijk om op beide terreinen voldoende kennis in huis te hebben.

Een goede ontwikkeling van het personeelsbestand is noodzakelijk. Omdat Erfgoedpartners een begrotingsprincipe heeft waarbinnen de vaste lasten gedragen moeten kunnen worden door de 'vaste subsidie', heeft een aantal mensen een vaste aanstelling. Voor projecten worden tijdelijke medewerkers aangetrokken. Ook worden binnen de organisatie mensen met afstand tot de arbeidsmarkt of met een arbeidshandicap geplaatst. Hiernaast is er ruimte voor stagiaires en trainees. De verdeling is 3fte vast, 3fte tijdelijk en 3fte overig (vrijwilliger, stagiair).

De werkdruk binnen de organisatie is groot. Dit heeft geleid tot een interne reorganisatie in 2017 en 2018. We werken met zelfsturende teams die veel verantwoordelijkheid dragen. De sfeer is goed en daardoor wordt er hard gewerkt en veel gerealiseerd. De werkdruk wordt in 2020 verminderd door alleen nieuwe taken en projecten op te zetten als er voldoende financiële middelen zijn voor zowel de uitvoering als de interne organisatie van Erfgoedpartners. Ook wordt bij bestaande activiteiten kritisch gekeken naar uitvoerbaarheid en belastbaarheid van het team. Daarnaast willen we overleggen met de provincie wat er mogelijk is om de spagaat tussen uitvoeringstaken en strategie waarin we ons bevinden, weer terug te brengen naar een normale situatie.

Foto: Anton Tiktak, Arte del Norte

Risicoparagraaf

A Risico's

1. Projectsubsidies: de opgevoerde subsidies worden niet gerealiseerd of het project wordt later afgerond
2. Lasten personeel vallen hoger uit
3. Overige lasten vallen hoger uit
4. Projectkosten vallen hoger uit

B Beheersingsmaatregelen

1. De projecten hebben binnen de begroting geen invloed op het resultaat. De baten van het project zijn in de begroting even hoog als de kosten. Bij meerjarige projecten, worden de kosten/baten van het project zichtbaar in de Jaarrekening van het jaar waarin het project wordt afgerond. Lopende projecten worden via de balans zichtbaar bij vooruit ontvangen subsidie/onderhanden werk en hebben daarmee geen effect op de Jaarrekening. Wanneer een project later wordt afgerond, worden de kosten en baten van het project ook later zichtbaar. Er zal alleen een verschil ontstaan in begroting versus realisatie, omdat zowel de baten bij de projectsubsidies naar beneden gaan als de kosten bij de projectkosten. Per saldo ontstaat er geen verschil.

Wat betreft de beheersing van de kosten wordt in iedere bestuursvergadering het projectoverzicht besproken met daarbij een overzicht van de toegezegde subsidies in relatie tot de aangevane verplichtingen. Deze verplichtingen mogen nooit hoger zijn dan de toegezegde subsidies.

2. Er is in de begroting rekening gehouden met medewerkers in vaste dienst en tijdelijke medewerkers. Wanneer loonkosten meer stijgen dan verwacht, zal halverwege het jaar de begroting worden bijgesteld. Dan kunnen ook maatregelen worden genomen wat betreft de inzet van tijdelijke medewerkers.

3. Bij de halfjaarcijfers zal duidelijk worden of de overige kosten hoger of lager uitvallen. Voor het tweede deel van het jaar kunnen er maatregelen worden genomen.

4. Zie de toelichting onder 1. Het is niet geoorloofd om zonder toestemming van het bestuur meer uit te geven dan er aan subsidie is toegezegd. De projectkosten kunnen alleen hoger uitpakken, als de projectsubsidies stijgen.

Begroting

Baten	2019	2020	2021	2022
Subsidie prov. Groningen	425.000	425.000	425.000	425.000
Overige subsidies				
Projectsubsidies	578.000	170.500	150.000	150.000
Overige baten	22.000	31.000	30.000	30.000
Som der baten	1.025.000	626.500	605.000	605.000
Lasten				
Personeel	322.600	200.841	206.866	212891
tijdelijk		99.159	92.134	84.609
vrijwillig		3.000	3.000	3.000
Huisvesting	39.000	41.000	42.000	42.500
Organisatie	38.400	41.000	41.000	42.000
Overige lasten	47.000	61.000	60.000	60.000
Projectkosten	578.000	170.500	150.000	150.000
Resultaat				
Som der lasten	1.025.000	616.500	595.000	595000
Resultaat	0	10.000	10.000	10.000

Toelichting op de begroting

Projectsubsidies

Scholing digitalisering provinciaal	12.500
Scholing digitalisering landelijk	25.000
Onderhoudssubsidie molens	133.000

Overige baten

Opbrengst cursussen	2.500
Baten Museummagazine	10.000
Bijdragen aangesloten organisaties	5.000
Bijdragen molenvrienden	4.000
Baten educatie	5.000
Verkoop webwinkel	2.000
Baten Klankjuweel	2.500

Overige lasten

Inkoop winkel	2.500
Klankjuweel	10.000
Erfgoed Inzicht	5.000
OPEN	1.000
Educatie	5.000
Oktober kindermaand	7.500
Zelfzwichter	8.000
Molenweekend	2.000
Museummagazine	10.000
LCM	1.000
Cursussen	5.000
Gemeenschappelijke Agenda	2.500
Archeologie	1.500

Projectkosten: zie Projectbaten